

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annettua lakia. Toimivalta myöntää läänin rajan ylittävän pikavuoroliikenteen liikenneluvat

siirrettäisiin liikenne- ja viestintäministeriöltä Etelä-Suomen lääninhallitukselle.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2001.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991), jäljempänä *henkilöliikennelaki*, 8 §:ssä säädetään henkilöliikenteen lupaviranomaisista. Lupaviranomaisia ovat liikenne- ja viestintäministeriö, lääninhallitukset, pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta sekä eräät kaupungit.

Merkittävin osa toimivallasta on vuodesta 1994 ollut lääninhallituksilla, jotka myöntävät henkilöliikennelain nojalla joukkoliikenneluvat, taksiluvat, sairaankuljetusluvut, alueellisen liikenteen linjaliikenneluvat sekä tärkeän osan paikallisen linjaliikenteen luvista. Ne myöntävät myös pikavuoroliikenteen luvat, jos koko reitti jää läänin rajojen sisäpuolelle. Liikenne- ja viestintäministeriö myöntää luvat läänin rajat ylittävään linjaliikenteeseen, joka ajetaan kokonaan tai osittain pikavuoroliikenteen.

Vuoden 1997 lääninuudistuksen yhteydessä pikavuoroina ajettavan linjaliikenteen lupatoimivaltaa siirtyi liikenneministeriöltä lääninhallituksille henkilöliikennelakia muuttamatta sen takia, että läänien koon kasvaessa entistä suurempi osa pikavuoroliikenteestä jäi läänin rajojen sisälle. Muutoksen myötä lääninhallitusten kokemus pikavuoroliikenteen lupien myöntämisestä on lisääntynyt.

Liikennelupia koskevan toimivallan siirtä-

minen keskushallinnosta alue- ja paikallishallinnolle on hallinnon kehittämisen yleisten suuntaviivojen mukaista. Hajautettu ja joustava palveluhallinto -hankkeen (JOPAnhanke) linjausten mukaan yksittäisiin päätöksiin perustuva lupatoimivalta, joka ei ole ministeriön tai keskushallinnon kannalta strategista, siirretään alue- tai paikallishallinnolle. Tarvittaessa asiantuntemus ja muut toimintaedellytykset varmistetaan keskittämisen avulla.

Lupatoimivallan siirtäminen merkitsee samalla linjaliikennettä täydentävän liikenteen ostotoimivallan siirtymistä. Tämä juontaa siitä periaatteesta, että linjaliikennelupien myöntäminen ja vastaavan täydentävän liikenteen ostaminen ovat aina samoissa käsissä. Asiasta säädetään henkilöliikennelain 7 b §:ssä ja tarkemmin sen nojalla annetussa liikenneministeriön päätöksessä palveluvelvoiteasetuksen täytäntöönpanosta (816/1994). Käytännössä ostotoimivallan siirrolla ei kuitenkaan ole juuri merkitystä sen takia, että pikavuoroliikenteen palvelut on voitu järjestää ilman julkista rahoitusta.

Harkittaessa läänin rajan ylittävän pikavuoroliikenteen lupien siirtämistä liikenne- ja viestintäministeriöstä aluehallinnolle on ollut esillä eri vaihtoehtoja. Vaihtoehto, jossa toimivalta määräytyisi reitin jommankumman päätepisteen perusteella, on jouduttu torjumaan sen kaksitulkintaisuuden takia. Hakijan

kotipaikan mukaan määräytyvä toimivalta puolestaan johtaisi siihen, että keskenään kilpailevat hakemukset voisivat joutua eri viranomaisten käsiteltäväksi. Tarkemmin on arvioitu kahta vaihtoehtoa.

Ensinnäkin on selvitetty, millaisia seurauksia olisi toimivallan siirtämisestä viidelle lääninhallitukselle siten, että liikenneluvan myöntäisi se lääninhallitus, jonka alueella on pisin osa linjan reitistä. Vakiovuoroliikenteessä toimivalta määräytyy osittain, joskin verrattain harvalukuisissa tapauksissa, tällä perusteella. Toiseksi on arvioitu, voisiko yksi lääninhallitus myöntää kaikki läänin rajan ylittävien pikavuorojen luvat.

Viiden lääninhallituksen vaihtoehtoa puoltaa se, että päätökset pitäisi tehdä mahdollisimman lähellä niitä toimijoita, joihin päätöksellä on vaikutuksia. Tässä tapauksessa tällaisia toimijoita ovat liikenteenharjoittajat mutta ennen muuta palvelua käyttävät matkustajat. Pitkän matkan liikenteessä läheisyysperiaatteen toteuttaminen voi asian luonteen vuoksi toteutua vain osittain. Helsingin ja Kuopion välisessä liikenteessä päätös voidaan tehdä vain lähellä kuopiolaisia tai helsinkiläisiä, ei lähellä molempia. Vakiintuneesta valmistelukäytännöstä kuitenkin johdetaan, että lausuntoja pyytämällä ja muulla yhteydenpidolla voidaan varmistaa eri näkökantojen huomioon ottaminen.

Viiden toimivaltaisen lääninhallituksen vaihtoehtoon liittyy yhteiskäsitellyä koskeva epäkohta. Kehitettäessä päätieverkon pikavuoroliikennettä on tavanomaista, että samanaikaisesti vireille tulee yhtä tiesuuntaa koskevia hakemuksia, joissa reitin lähtöpiste on sama mutta sen loppupiste vaihtelee. Siten samalla kertaa voi olla vireillä hakemuksia esimerkiksi reitille Helsinki – Mikkeli ja Helsinki – Kuopio. Vaikka molemmat on tarkoitettu tyydyttämään suurelta osalta samaa kysyntää, käsiteltäisiin hakemukset kuitenkin eri paikoissa.

Viiden lääninhallituksen ei ole myöskään helppo muodostaa yhteneväistä näkemystä valtakunnallisen pikavuoroliikenteen kehittämisestä. Yhden lääninhallituksen vaihtoehto sen sijaan antaa erikoistumisen mahdollisuuden ja takaa hyvän koordinoinnin. Lisäksi tarvittavat voimavarat on helpompi järjestää yhdelle kuin viidelle lääninhallitukselle.

Kumpikaan mainituista kahdesta vaihtoehdosta ei ole täysin ongelmaton. Yhden lääninhallituksen vaihtoehto tuo kuitenkin mukanaan enemmän etuja. Etelä-Suomen lääninhallitus myöntää jo nyt luvat tärkeillä yhteysväleillä Helsinki – Lahti, Helsinki – Kouvola – Lappeenranta – Imatra ja Helsinki – Porvoo – Kotka. Lisäksi valtakunnallisen liikenneluparekisterin ylläpito- ja kehittämisvastuu on Etelä-Suomen lääninhallituksella. Siten sillä on muita lääninhallituksia enemmän kokemusta pikavuoroliikenteen lupien myöntämisestä ja lupahallinnosta.

Volyymitään selvästi suurin osa pikavuoroliikenteestä joko alkaa Helsingistä tai päättyy sinne. Siten Etelä-Suomen lääninhallitus on muita lääninhallituksia soveliaampi käyttämään toimivaltaa läänin rajan ylittävissä pikavuoroliikenteessä. Alueellisten näkökohtien huomioon ottaminen voidaan varmistaa käyttäen vakiintunutta lausuntomenettelyä. Tämän vuoksi henkilöliikennelain 8 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että liikenneluvan läänin rajan ylittävään pikavuoroliikenteeseen myöntäisi Etelä-Suomen lääninhallitus.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset jäävät kokonaisuudessaan erittäin vähäisiksi.

Kaukoliikenteen strateginen koordinaatio säilyy edelleen liikenne- ja viestintäministeriöllä. Käytännössä linjaukset määritellään vuosittain toistuvissa tulossopimusneuvotteluissa. Tarvittaessa ministeriö voi myös antaa käytäntöä suuntaavia ohjeita lääninhallituksille.

Vuosina 1996 – 2000 liikenne- ja viestintäministeriössä on tullut vuosittain vireille runsaat sata pikavuoroliikennettä koskevaa asiaa. Näihin asioihin tarvitaan henkilövoimavaroja niin, että avustavaan työhön tarvitaan yksi henkilötyövuosi kun taas asiantuntijatyön osuus on noin puoli henkilötyövuotta. Tarpeelliset virat voidaan siirtää Tiehallinnosta Etelä-Suomen lääninhallitukselle.

Esitys ei aiheuta muutoksia eri kansalaisryhmien asemaan. Liikennelupajärjestelmä säilyy edelleen yritysaloitteisena. Esityksellä ei ole myöskään ympäristövaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä. Asiasta on pyydetty lausunnot sisäasiainministeriöltä, lääninhallituksilta ja Linja-autoliitolta.

toteuttaa aikataulukauden vaihtuessa. Sen vuoksi laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2001.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

4. Voimaantulo

Toimivallan siirto on tarkoituksenmukaista

Laki**luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä 15 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (343/1991) 8 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 662/1994, seuraavasti:

8 §

Lupaviranomaiset

kenteeseen, joka ajetaan kokonaan tai osittain pikavuoroliikenteenä, myöntää kuitenkin Etelä-Suomen lääninhallitus. Liikenne- ja viestintäministeriö myöntää valtakunnan rajan ylittävän linjaliikenteen luvat.

Linjaliikenneluvan myöntää lääninhallitus. Jos linjan reitti ulottuu useamman kuin yhden läänin alueelle, luvan myöntää se lääninhallitus, jonka alueella on pisin osa linjan reitistä. Linjaliikenneluvan läänin rajan ylittävään li-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 19 päivänä tammikuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Olli-Pekka Heinonen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä 15 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (343/1991) 8 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 662/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Lupaviranomaiset

Linjaliikenneluvan myöntää lääninhallitus. Jos linjan reitti ulottuu useamman kuin yhden läänin alueelle, luvan myöntää se lääninhallitus, jonka alueella on pisin osa linjan reitistä. Linjaliikenneluvan läänin rajan ylittävään liikenteeseen, joka ajetaan kokonaan tai osittain pikavuoroliikenteenä, myöntää kuitenkin liikenneministeriö. Se myöntää myös valtakunnan rajan ylittävän linjaliikenteen luvat.

Linjaliikenneluvan myöntää lääninhallitus. Jos linjan reitti ulottuu useamman kuin yhden läänin alueelle, luvan myöntää se lääninhallitus, jonka alueella on pisin osa linjan reitistä. Linjaliikenneluvan läänin rajan ylittävään liikenteeseen, joka ajetaan kokonaan tai osittain pikavuoroliikenteenä, myöntää kuitenkin *Etelä-Suomen lääninhallitus*. *Liikenne- ja viestintäministeriö* myöntää valtakunnan rajan ylittävän linjaliikenteen luvat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.
